

22 december 2019- 4e adventszondag - Advent: vol van verwachting

Arjan Noordhoek en Regien Smit

Jesaja 7: 10-14

Toelichting bij de liederen: 'een heilig kind in een koude wereld'

Wonderlijk dat in veel kerstliederen er sneeuw voorkomt en dat er soms met arresleeën door die sneeuw wordt 'gejinglebelled'. Terwijl we toch echt wel weten dat er midden in een winternacht in het Midden Oosten zelden sneeuw en zeker geen arresleeën te vinden zijn.

In de christmas carol '**See amid the winters snow**' komt iets wezenlijks tot uitdrukking van de *incarnatio christi*, de menswording van God, de geboorte van Christus, zijn komst 'in het vlees'...

Juist om de grote tegenstelling tussen de warmte van de heilige hemel en de kou van een ruw geworden wereld scherp neer te zetten, wordt het kind in de muziek en in de kunst vaak geschilderd in een winters landschap. Vaak ook met een os en ezel erbij die met hun adem warmte aan het kind gaven. Een heilig kind, als God zelf, in een voederbak voor dieren, in een beestenstal, de plaats voor vluchtende mensen...

Dit kerstlied spreekt van de hoge afkomst van dat heilige kind, dat omgeven was van hemelse engelen, die even meegekomen zijn naar de wereld om voor herders in het veld te zingen van 'redemption', verlossing, redding.

Wij weten 2000 jaar later dat dat niet was om een eind te maken aan de brute Romeinse overheersing van toen. En ook niet aan de voortdurende hongersnoden en andere tekorten van de mens op de planeet aarde: het is gebleken dat mensen voortdurend moeten worden gered.

Want de aarde is niet zo koud van sneeuw en vorst, het is een koude die door mensen wordt veroorzaakt en zelfs in stand wordt gehouden. Door hun eigen gebrek aan warmte, die wordt veroorzaakt door een tekort aan '*humility*', de nederigheid die zo nodig is om samen te kunnen leven en samen te delen. En dat werd de boodschap van de latere onderwijzer-rabbi Jezus van Nazareth, geboren in Bethlehem, gestorven in Jerusalem rondom het jaar 0.

Nederig zijn wordt vaak verkeerd verstaan en gebruikt om eigen macht en belang te dienen, ook in de kerk. Gelukkig leven wij in een tijd dat we opnieuw de waarde van de '*humility*' mogen ijken. Omdat het gaat om de '*humanity*, de menselijkheid zoals Jezus die ons heeft voorgeleefd. De apostel Paulus noemt dat 'de ander uitnemender te achten dan jezelf'. Omdat dat alles te maken heeft met het volgen van dat messiaanse kind, Jezus de Christus.

Eerbied is hier het sleutelwoord, eerbied voor elkaar, voor je schepper en voor de aarde, dus ook voor de dieren. Het is een manier om midden in de wereldse kou te werken aan warmte in het leven met jezelf en anderen. Werken aan 'vrede op aarde en in mensen een welbehagen', dus leven met een hart dat klopt en zich laat raken.

'*Teach us to resemble Thee*', een gebed om ons te leren op dat Kind te lijken, dat later wereldleraar werd en voor zijn woorden en daden bereid was te sterven.

Omdat eerbied zo nodig is...

Toelichting bij de liederen: de herders geloofden dynamisch toen, en nu: wij ook?

Als er één categorie mensen is, die in Advents- en Kerstliederen wordt bezongen, dan zijn het de herders. Maar waar staan zij voor? In de liederen meestal voor hen die aan de onderkant van de samenleving een hard bestaan leiden. Zij ervaren als geen ander de koude van de nachten in het open veld, zonder bescherming. Zij zijn gewend aan de ontberingen van de natuur, uren van honger en dorst. Zij zijn de knechten zonder naam, die het ruwe werk doen voor de landbezitters. Zij zijn het, die het meest te lijden hebben van de armoede die oorlogen en bezetting met zich mee brengen.

De boodschap in het Kerstlied is dan, dat juist zij het voorrecht krijgen om het stralende licht te zien en de engelenkoren te horen, en de weg te vinden naar de hooggeboren Koning, die zich heel dicht bij hun bestaan bevindt: in een voederbak.

Hoe waar ook, toch is dat slechts één blik op de herder, die 'herdertjes die bij nachte lagen'. De figuur van de herder is in de Bijbelse Schrift veel diverser. In de verhalen en profetieën zijn de herders vaak juist de leiders. Of de leiders, de koningen, zijn de herders. Het is niet voor niets dat David, de koning, die in al zijn onvolkomenheden en beperktheid model staat voor het Bijbelse koningschap een herder was. Hij had geleerd een beschermer van de kudde te zijn, die bereid was te vechten voor hen die aan zijn zorg toevertrouwd waren. Zo was het leiderschap bedoeld! Niet zelfzuchtig, maar zorgzaam, niet ijdel, maar bescheiden, niet onbezonnen, maar verstandig, niet onverschillig, maar liefdevol.

Koning Achaz, de koning van Juda die in het gelezen gedeelte van Jesaja te horen krijgt dat de maagd een zoon zal baren, die Immanuel -God met ons- zal heten, ach, hij deed het niet eens zo slecht. Maar een herder was hij niet. Zijn troon en zijn bezit was hem liever dan zijn volk. En zo wordt dat volk uiteindelijk toch weer slachtoffer van een machtsstrijd tussen leiders.

Dus: wat als het nu eens niet alléén de eenvoud en onbeduidendheid is van het herdertje in het kerstevangelie, maar het juist de kracht en de moed en de rijpheid van de herderfiguur is, die wordt aangesproken door de boodschap van de engelen? Geen roep om hulp, om redding of bescherming, maar juist de drijfveer om deze Koning te dienen en verantwoordelijkheid te dragen voor het goede nieuws van zijn koninkrijk van vrede? Dat zij degenen waren die zich wilden spiegelen aan Hem, die zichzelf de Goede Herder noemde?

De theoloog Dietrich Bonhoeffer heeft gezegd dat het evangelie niet alleen voor zwakke, maar juist ook voor sterke mensen bedoeld is. Het gaat er niet om bij ieder mens het vlekje of krasje op te zoeken (je hebt tóch een probleem!!), maar juist ook het goede en krachtige in mensen aan te spreken met de uitdaging om dat in te zetten voor Gods koninkrijk.

Zou dat niet een veel dynamischer Kerstboodschap opleveren, ook aan ons en mensen van deze tijd?

Toelichting bij de liederen: 'een nieuw begin in een harde tijd'

In de kerk en in de meeste christelijke boeken zul je het horen en lezen: God is er! Mensen, er is hoop, God is er!

Maar als jij en ik dat niet *zien en herkennen in ons gewone dagelijkse leven*, gaan we iets cultiveren wat wij nodig hebben en wat op zich nog niets zegt over de Eeuwige. Dan komt het alleen uit onze eigen koker, een denkbeeld over God vanuit onze eigen 'ik'....

In de bijbel worden dat 'afgoden' genoemd, gouden kalveren, die aansluiten op wat mensen willen zien en voelen. Die voortdurende nadruk op dat God bestaat en dat Hij er is, ook al zie je Hem niet, kan dus een soort afgod worden. De *aanwezigheid van God een afgod.....*Maar wat moeten we dan?

Gelukkig zijn er ook stemmen die zeggen dat het meer lonend om te geloven in een God die afwezig is, maar die zich op verborgen manieren laat vinden.

Soms moet je daarvoor eerst *de leegte onder ogen* gezien hebben, vastgelopen zijn in een levenscrisis. En zo te leren dat de pijn van het leven niet te verzachten is door God er overheen te smeren. Want in die leegte hebben zovelen Hem gevonden. Dat klinkt mystiek en dat is het ook.

Dat is wat ik ontdekte bij mensen in de gevangenis, die geen harde misdadigers waren, maar door ongeluk en onrust vreselijke dingen hadden meegemaakt en ook gedaan hadden. Ze waren op de bodem van hun leven terecht gekomen. En daar aan de onderkant van de maatschappij, strekten ze hun geestelijke handen uit naar wat *helemaal van een ander* moest komen.

Je eigen verwachtingen voorbij, je eigen 'ik' in een faillissement, helemaal open voor een *ontmoeting met de ander en de Andere* met een hoofdletter.

Zo kan God pas helemaal God zijn, Eén die niet meer afhankelijk is van jouw of mijn geloof of Hij bestaat als 'God in den hoge' en of Hij er altijd is Dan ontstaat er ruimte waarin de God van Liefde en Trouw zichzelf kan laten zien als degene die in óns gelooft!

En als we dan *met andere ogen* gaan zoeken om Hem te zien en te herkennen, dan is dat niet alleen op zondag in de kerk, maar in het wekelijkse alledaagse leven, (Liturgie van het alledaagse/Tish Warren) . In bijvoorbeeld :

-*het verkeer op straat*: als ik op de fiets eigenlijk geen voorrang heb, maar die lachende vrachtwagenchauffeur mij toch met een breed handgebaar vóór laat gaan. En ik daarin een 'I love you' of een 'Wees niet bang' kan zien van een engel die mijn pad kruist...

- als ik *achter de computer* zit en een mailtje binnen krijg met een 'Hoe gaat het met jou?' van iemand die ik vele jaren niet meer heb gehoord of gezien. En ik daarin kan ervaren dat ik deel ben van een groter geheel, een hemelse gemeenschap, en dat er méér is dan platte wijsheden als 'uit het oog uit het hart' en 'wie goed doet goed ontmoet'...

- als ik *mijn sleutels* kwijt ben, en daarin een diepe nachtelijke angst ervaar voor wat er allemaal kan gebeuren en een dag later ze vindt en dan een dieper weten heb dat er werkelijk verlossing en genade bestaat 'boven bidden en denken' ...

'Soms komt het op klaarlichte dag....' Een lied dat we kunnen mee zingen met een gevangene die jaren geleden samen met mij een lied wilde schrijven voor Kerst in de bajes. We kozen een makkelijke kerstmelodie, maar wel met woorden die geschreven zijn in een harde tijd. En die gaan over licht en een nieuw begin dat hij zélf heeft ervaren...